

Γλωσσάρι

Academic: πανεπιστημιακός. Τεχνικός όρος, κατά γενική αποδοχή ουδέτερος. Στους πολιτικοποιημένους χώρους της αριστεράς χρησιμοποιείται υποτιμητικά, σε αντίθεση με τον στρατευμένο ερευνητή, ο οποίος ενδιαφέρεται για τις πολιτικές συνέπειες της εργασίας του. Όρος συναφής με τον *Scholar*. Το παράγωγο του *Academician* είναι σαφώς ειρωνικό.

Blue-Stocking (στα γαλλικά *Bas-Bleu*): όρος προερχόμενος από την αγγλική υψηλή κοινωνία του 18ου αιώνα, όπου δήλωνε τις δήθεν λόγιες γυναίκες που καταπιάνονταν με πνευματικά ζητήματα που δεν τις αφορούσαν διόλου ή τις ξεπερνούσαν. Στην καθημερινή του χρήση διατηρεί την αρχική προσβλητική σημασία του. Ωστόσο, με την ανάπτυξη του φεμινιστικού κινήματος, ορισμένες γυναίκες πανεπιστημιακοί προσέδωσαν θετική σημασιολογική αξία στον όρο αυτό.

Bookworm: «ποντικός των βιβλιοθηκών»· ονομάζεται κάποιος που είναι χωμένος μέσα στα βιβλία και πάσχει από τέτοια πνευματική δραστηριότητα ώστε να καταλήγει ιδεαλιστής, μη ρεαλιστής, δοκισόσοφος και πληκτικός. Ένα σχετικό επίθετο είναι το *Bookish*: λέγεται για κάποιον με καθαρά εγκυκλοπαιδική προσέγγιση των πραγμάτων.

Bean Counter: κατά λέξη «μετρητής φασολιών». Όρος υβριστικός που περιλαμβάνει όλα τα οικονομικά και λογιστικά επαγγέλματα σε αντίθεση με αυτά της τεχνολογίας και της τέχνης. Εξαιτίας του υπαινιγμού της «μπακαλικής λογικής», χρησιμοποιείται κατ'επέκταση για την υποτίμηση επιχειρημάτων που στηρίζονται σε αριθμητικά δεδομένα (πρόσφατα ο Πρόεδρος Κλίντον χρησιμοποίησε αυτό τον όρο για να απαντήσει σε κριτικές, σύμφωνα με τις οποίες στην κυβέρνηση του δεν συμμετέχει ικανοποιητικός αριθμός από εκπρόσωπους των «μειονοτήτων».

Brain (πιο σπάνια *Brain Worker*): «εγκέφαλος», «κεφάλι». Άνθρωπος με εξαιρετική μύρφωση ή ευφυΐα (χρησιμοποιείται περισσότερο στο χώρο των επιστημών και της τεχνικής παρά στο χώρο των ανθρωπιστικών επιστημών). Άτομο που έχει την ευθύνη της σύλληψης ή της εποπτείας ενός σύνθετου συλλογικού έργου (λέγεται επίσης *Mastermind*).

Brainiac: δύο διαφορετικές έννοιες: 1) κάποιος που διακατέχεται από υπερβολικό πάθος για έναν ιδιαίτερο τομέα του στοχασμού ή της

κουλτούρας, σε βαθμό που να αφιερώνει σ' αυτόν όλο το χρόνο και την ενέργειά του («μην κάνεις τον κόπο να τον καλέσεις στο γήπεδο, είναι σωστός *brainiac*»). Συναφής με το *Hondo*, άνθρωπος ιδιαίτερα προικισμένος για κάποια πνευματική ενασχόληση. 2) άτομο υπερβολικά εγκεφαλικό ή που έχει μονομανία με τη μελέτη, το διάβασμα και τη σχολική επιτυχία. Χρησιμοποιείται ιδιαίτερα για ορισμένους μαύρους εφήβους των γκέτο τους οποίους οι συμμαθητές τους, που δεν ενδιαφέρονται τόσο για το σχολείο, θεωρούν «καρφιά» και τους κατηγορούν ότι θέλουν να το «παίζουν λευκοί» (ο όρος αυτός ωστόσο είναι λιγότερο υποτιμητικός από το *Geek* και το *Nerd*).

Cognitariat: λέξη σπάνια και επιτηδευμένη. Κατασκευασμένη κατ'αναλογία προς τη λέξη *proletariat*, παραπέμπει στη νέα και υπό άγρια εκμετάλλευση τάξη των διανοούμενων, οι οποίοι εργάζονται εποχιακά, με χαμηλές αμοιβές και ζουν στο περιθώριο.

Cultural Elite: όρος αποδοκιμασίας. Χρησιμοποιείται συχνά από τους πολιτικούς (κυρίως τους ρεπουμπλικάνους) όταν αναφέρονται στα υψηλού επιπέδου πνευματικά επαγγέλματα και κυρίως στους παραγωγούς μαγικών πολιτιστικών αγαθών (κινηματογράφος, τηλεόραση) αλλά και στους πανεπιστημιακούς, τους οποίους ταυτίζουν με όσους ασκούν μηδενιστική και υπεροπτική κριτική και τους θεωρούν υπεύθυνους για την ηθική παρακμή της χώρας.

Egghead: ανγοκέφαλος. Περιφρονητική ονομασία των πνευματικών επαγγελματιών στο σύνολό τους. Προτοεμφάνιστηκε τη δεκαετία του '50 στο χώρο της πολιτικής (χρησιμοποιήθηκε για τον Adlai Stevenson, αντίπαλο του Dwight Eisenhower για την προεδρία,

παραπέμποντας στα φυσιολογικά χαρακτηριστικά του). Έκτοτε επεκτάθηκε και στον πανεπιστημιακό χώρο, όπου χρησιμοποιείται και χιουμοριστικά (έτσι ονομάζεται μια αλυσίδα καταστημάτων, εξειδικευμένων στα λογισμικά πακέτα). Το λαϊκό παράγωγο του είναι *Pointy-Heads* (μυτερό κεφάλι).

Expert: ειδικός σε θέματα τεχνολογικού ή επιστημονικού χαρακτήρα, του οποίου οι ικανότητες πιστοποιούνται από τα μεταπτυχιακά του διπλώματα. Ευγενικός τεχνικός όρος που συχνά χρησιμοποιείται για τους σύμβουλους των πολιτικών και τους αναγνωρισμένους αναλυτές κοινωνικών προβλημάτων. Συναφής με το *Scholar*. Ένα υποτιμητικό παράγωγο του είναι το *Know-All* (Ξερόλας).

Geek: προσβλητική προσφώνηση των διανοούμενων, οι οποίοι παρομοιάζονται με λαϊκή φιγούρα των πανηγυριών και των τσίρκων, μια διασταύρωση κλόουν και σατύρου, με καχεκτική όψη, που οι αλλόκο-

τες πράξεις του ταυτόχρονα γοητεύουν αλλά και απωθούν (η πιο κλασική αναπαράστασή του τον παρουσιάζει να χαχανίζει ενώ είναι έτοιμος να κόψει με τα δόντια το λαμό ενός ζωντανού κοτόπουλου).

Ideologue: Ιδεολόγος. Λέγεται είτε για όσους διανοούμενους υπάρχει υπόνοια ότι διαδίδουν κάποιο πολιτικό δόγμα (της αριστεράς) με το πρόσημα ακαδημαϊκών επιχειρημάτων, είτε για όσους υποστηρίζουν θέσεις που μοιάζουν δογματικές και ατεκμηρίωτες. Αυτό το είδος διαμένει κατ' εξοχήν στην Ευρώπη και πιθανολογείται ότι απειλείται από εξαφάνιση.

Intelligentsia: αριστοκρατία του πνεύματος. Όρος που χρησιμοποιείται σπάνια έξω από τον πανεπιστημιακό μικρόκοσμο διότι είναι υπερβολικά επιτηδευμένος και μάλιστα ονομπ (το ίδιο οι όροι *Literati* και *Illiminati*).

Highbrow: περιφρονητική προσφώνηση ατόμων που συνδυάζουν την πνευματική δραστηριότητα με την επιτηδευμένη, κλειστή αστική κουλτούρα και περιφρονούν φανερά τη μαζική κουλτούρα. Στην ανατολική ακτή λένε επίσης *Brahmin* (υπεροπτικό και συντηρητικό πρόσωπο της υψηλής κοινωνίας).

Liberal: όρος δανεισμένος από το πολιτικό λεξιλόγιο, δύσκολα μεταφράσιμος. Περιγράφει τους «προοδευτικούς» διανοούμενους της μεταρρυθμιστικής τάσης του κέντρου ή της κεντροαριστεράς, οι οποίοι είναι προσκολλημένοι στους μεγάλους αμερικανικούς εθνικούς μύθους και προκειμένου κάποια στιγμή να τους πραγματοποιήσουν, φροντίζουν να εργάζονται «μέσα στο σύστημα». Αντίθετοι τόσο με τους *Neo-Conservatives* (νεοσυντηρητικούς) όσο και με τους *Radicals* (ριζοσπάστες). Η σημασιολογική ευρύτητα του όρου έχει πλέον περιοριστεί και αμυρωθεί τόσο ώστε ορισμένοι να τον θεωρούν βρισιά (Δεν πρέπει να λες την κακιά λέξη που αρχίζει από L).

Monger: (Φάγος) Δεύτερο συνθετικό που προσαρτάται σε μια πνευματική δραστηριότητα, σ' ένα κίνημα σκέψης ή σ' ένα συγγραφέα και περιγράφει τους οπαδούς της κριτικής ή της πολεμικής του (π.χ. *theorymonger*, *Adornomonger*).

Noecon (servative): πανεπιστημιακός, συγγραφέας ή δημοσιογράφος, νεοσυντηρητικός (στην ευρωπαϊκή πολιτική ορολογία, μεταφράζεται πιο πιστά με το επίθετο αντιδραστικός), συχνά αποστάτης της αριστερής διάνοησης (οι περισσότεροι έχουν θητεύσει πολιτικά στο σοσιαλιστικό χώρο ή σε ομάδες «ριζοσπαστικής» διαμαρτυρίας της δεκαετίας του '60). Σήμερα είναι οπαδοί των θέσεων και της πολιτικής που

προτείνει το ρεπουμπλικανικό κόμμα ή η «κεντρικά» πτέρυγα (δηλαδή η ρεπουμπλικανική) του Δημοκρατικού κόμματος.

Nerd: περιφρονητικός όρος προερχόμενος από το μυθιστόρημα του Theodor Seuss Geisel, *If I Ran the Zoo*. Παραπέμπει στην κωμική φιγούρα του ηλίθιου διανοούμενου, που στερείται γοητείας και τρόπων καλής συμπεριφοράς. Καχεκτικός και άχαρος, αδύνατος και καμπούρης, φοράει διπλοεστιακά γυαλιά, ένα μπλουζάκι πολύ στενό και αμφιβόλου καθαριότητας, με την τσέπη γεμάτη στυλό και με ένα κομπιουτεράκι στο χέρι. Η γελοία αδεξιότητά του στις ανθρώπινες σχέσεις είναι το αντιστάθισμα της αφελούς αφοσίωσής του στα πνευματικά ζητήματα. Κοντινοί όροι: *Neb*, *Dweeb*, *Square*, *Moron* και *Bonehead* (χαζούλης, αποβλακωμένος, απλοϊκός).

Number Cruncher: πρώτος εξάδελφος του *Bean Counter* στις κοινωνικές επιστήμες. Ασχολείται κάπως επιφανειακά με ποσοτικές έρευνες που στηρίζονται σε τυποποιημένα στατιστικά δεδομένα. Τα διακριτικά χαρακτηριστικά του είναι ο φетиχισμός των δεδομένων και των ποσοτικών τεχνικών και η τυφλή υποταγή του στις κυρίαρχες μεθοδολογίες και θεωρίες της εποχής. Είναι το αντίθετο και ορκισμένος (αλλά από μακριά) εχθρός του *Theorist*, ο οποίος ίπταται στη στρατόσφαιρα των καθαρών ιδεών.

Pomo: υποκοριστικό για τις λεγόμενες «μεταμοντέρνες» θεωρίες και τους οπαδούς τους, οι οποίοι συνεχώς πληθαίνουν στις επιστήμες που επηρεάστηκαν από τις λογοτεχνικές και φιλοσοφικές θεωρίες, οι οποίες προήλθαν από την αποσύνθεση του στρουκτουραλισμού και εισήχθησαν στην Αμερική από τη Γαλλία αφού ήδη είχε περάσει η μόδα τους. Οι οπαδοί του «pomo»

έχουν επινοήσει έναν τεράστιο κατάλογο προσβλητικών, κατά κάποιο τρόπο κωδικοποιημένων όρων, τον οποίο συνεχώς ανανεώνουν. Οι όροι αυτοί οικοδομούνται κυρίως με αφετηρία το όνομα βραβευμένων ή υποβαθμισμένων συγγραφέων: λόγου χάριν μέφονται τους οπαδούς του Derrida, ονομάζοντάς τους «Derridan drones» (Ντεριτιανούς κηφήνες) ή «Branch Derridians» (κλάδος Ντεριτιανών) σε αντιστοιχία με τη σέκτα των Branch Davidians που έγιναν διάσημοι από την υπόθεση Waco.

Pundit: κριτικός ή σχολιαστής (πολιτικός ή πανεπιστημιακός) του οποίου οι απόψεις διαδίδονται ευρέως επειδή θεωρούνται αξιόπιστες. Αρχικά, ο όρος είχε κάποιο γόητρο (σήμαινε επίσης σοφός, βραχμάνος). Σήμερα συχνά υπονοεί απόψεις ατεκμηρίωτες, αυθαίρετες, χωρίς δυνατότητα επιτροχής και άρα χωρίς αξία.

Radical: κριτικός διανοούμενος, χαρακτηρισμένος ως αριστερός. Ο όρος χρησιμοποιείται συνήθως για αυτο-προσδιορισμό ώστε να διαφοροποιείται κανείς τόσο από τους μαρξιστές (που τους θεωρεί σεκταριστές ή αναχρονιστικούς) όσο και από τους *Liberals* (που τους θεωρεί αφελείς ή συμβιβασμένους με το πολιτικό και πνευματικό status quo). Στη δημοσιογραφική γλώσσα χαρακτηρίζει μια στάση αμφισβήτησης ή περιθωρίου, συγγενική με αυτή του «εξτρεμιστή».

Scholar: διανοούμενος, ειδήμων, ειδικός ή αυθεντία σε ορισμένο τομέα της γνώσης. Σε γενικές γραμμές όρος γοήτρου ή ουδέτερος. Μπορεί όμως να λειτουργήσει και με τρόπο ανεπαίσθητα υποτιμητικό όταν υπονοεί ανθρώπους ματαιόδοξους και θηλυπρεπείς, που η ενασχόλησή τους με τα πράγματα είναι επιπόλαιη και κοινωνικά άχρηστη (ο φιλόσοφος Henri Thoreau έγραφε στα 1854: «The success of great scholars and thinkers is comonly a courtier-like success, not kingly, not manly» (Η επιτυχία των μεγάλων scholars και των στοχαστών είναι δουλική, δεν είναι ούτε μεγαλοπρεπής ούτε αντρεικία).

Social Engineer: Κοινωνικός μηχανικός. Άτομο που επιθυμεί να αλλάξει την κοινωνία μέσω της πολιτικής δράσης βάσει προδιαγεγραμμένου σχεδίου. Ο όρος είναι φορτισμένος με ολοκληρωτικές αποχρώσεις (περισσότερο των οπαδών του Στάλιν παρά του Comte). Σήμερα χρησιμοποιείται σχεδόν πάντοτε χλευαστικά και χρησιμεύει για να υπογραμμίσει την έλλειψη ρεαλισμού και την έπαρση όσων διανοούμενων χαρακτηρίζονται έτσι.

Star: βεντέτα, σημαντική προσωπικότητα της πνευματικής ζωής με υπέρμετρη φήμη ή με φήμη που υπερβαίνει τα όρια της πανεπιστημιακής κοινότητας. Άτομο που αποτελεί αδιαμφισβήτητο πόλο έλξης στους κόλπους του ακαδημαϊκού κόσμου (η δύναμή του μετριέται από το κοινό που συγκεκριμένα, από τη συμμετοχή του στα συνέδρια αλλά και από τις αιμοβές του, τις οποίες απαιτεί να είναι πολύ υψηλότερες από τα συνηθισμένα hopogatia, από τις πωλήσεις των βιβλίων του καθώς και από το μεγάλο αριθμό των μαθητών του). Ένας star υπογράφει συγγράμματα, τα οποία παρουσιάζονται στην επιθεώρηση *New York Review of Books*, όπου κάνει και ο ίδιος παρουσιάσεις. Είναι κάτοχος μιας διακεκριμένης έδρας (που συνήθως φέρει το όνομα ενός μεγάλου λογίου, ενός διάσημου πολιτικού ή ενός χορηγού, ο οποίος τον απαλλάσσει εν μέρει από το βάρος των πολλών παραδόσεων) και συχνά δέχεται τιμητικές προσκλήσεις με δωρεάν διαμονή στα καλύτερα ερευνητικά κέντρα (λ.χ. το *Institute for Advanced Studies* του Πρίνστον και το *Center for Advanced Studies in the Behavioral Sciences* του Πάλο Άλτο). Κάθε πανεπιστήμιο με γόητρο και αυτοσεβασμό οφείλει να διαθέτει μια ποιιλία από star.

Theorist: θεωρητικός με την έννοια του ερευνητή των κειμένων που αποτελούν τη Βίβλο μιας επιστήμης (όπως είναι για παράδειγμα τα κείμενα της τριανδρίας Marx-Weber-Durkheim για την κοινωνιολογία) και εκπρόσωπος ενός παραδείγματος, είτε κληροδοτημένου από την ιστορία, είτε κατασκευασμένου με όλα τα συνθετικά του στοιχεία. Καθώς η θεωρία αποτελεί έναν τομέα αυτόνομης δραστηριότητας, ο *Theorist* (ή *Theoritician*, παράγωγο που έχει πάρει αρνητική απόχρωση) προσδιορίζεται κατ' αρχάς από το γεγονός ότι δεν ασχολείται καθόλου με την πρακτική της εμπειρικής έρευνας, στον αντίποδα του *Empirist* (ερευνητής χωρίς θεωρητική αξίωση ή απλός τεχνικός χωρίς φαντασία). Η Ευρώπη και κυρίως η Γαλλία και η Γερμανία θεωρούνται ως κοιτίδες των «μεγάλων» θεωριών και των «αληθινών» θεωρητικών.

Thinker: στοχαστής ή (σπανιότερο αλλά εξίσου τιμητικό) δάσκαλος του στοχασμού. Όρος που χρησιμοποιείται περισσότερο για τους μεγάλους διανοούμενους του παρελθόντος και υπογραμμίζει κυρίως τη μεγάλη ανεξαρτησία του πνεύματός τους και την ικανότητά τους να ανατρέπουν έναν ολόκληρο τομέα έρευνας. Για τους σύγχρονους χρησιμοποιείται ο σαρκαστικός όρος του *Guru*. Στην καθημερινή ζωή, χαρακτηρίζει έναν άνθρωπο με έντονη τάση στο στοχασμό ή το διαλογισμό (λέγεται επίσης, αλλά πιο σπάνια, *Cogitator*).

Wunderkind: (επίσης *Wiz Kid*), παιδί θαύμα ή διάνοια. Χρησιμοποιείται με φειδώ για νέους σπουδαστές ή εξαιρετικά λαμπρούς και σημαντικούς ερευνητές που έχουν αποκτήσει φήμη ή τιμές δυσανάλογες προς την ηλικία τους. Μπορεί να πάρει αποχρώσεις που να εκτείνονται από το θαυμασμό μέχρι τη ζήλεια.

L.W.

Μετάφραση
Γεωργία Ζακοπούλου
Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών
Κέντρο Λογοτεχνικής Μετάφρασης

